

Samenvatting

1 Algemene rekening van de Staat 2010

Laattijdige overzending van de rekeningen

De uitvoeringsrekening van de begroting is laattijdig aan het Rekenhof overgezonden, in het bijzonder het deel ontvangsten. Bovendien werden door de administratie nog tot midden november aanvullingen en wijzigingen aan de reeds overgelegde rekeningen aangebracht.

Krachtens artikel 72 van de wet van 22 mei 2003 houdende organisatie van de begroting en van de comptabiliteit van de federale Staat, stelt de minister van Begroting de algemene rekening van het algemeen bestuur op en verzendt ze naar het Rekenhof vóór 30 juni van het jaar na het jaar waarop de rekening betrekking heeft.

Het deel over de uitgaven werd verstuurd op 11 juli 2011.

Na opmerkingen van het Rekenhof werden op 6 en 25 oktober 2011 in dat deel verbeteringen aangebracht.

De overzending van het deel over de ontvangsten in de rekening van uitvoering van de begroting loopt al jarenlang systematisch een paar maanden vertraging op.

Een eerste versie van het deel over de ontvangsten werd aan het Rekenhof overgezonden op 25 oktober 2011, een tweede deel op 17 november 2011. Daarin werd rekening gehouden met de opmerkingen van het Rekenhof. De tabellen van de rekening met de verrichtingen op de terugbetalings- en toewijzingsfondsen en de verrichtingen van de staatsdiensten met algemeen beheer werden eveneens met vertraging overgezonden, op 8 november 2011.

Het Rekenhof heeft heel wat materiële vergissingen vastgesteld in het deel uitgaven van de overgezonden rekeningen, ook in de algemene totalen. De fouten zijn gesignaleerd aan de administratie maar werden slechts gedeeltelijk weggewerkt.

Door de late overzending van de rekening van de ontvangsten en het gebrek aan verantwoordingsstukken voor het grootste gedeelte van de ontvangsten, kon het Rekenhof hiervoor enkel een louter vormelijke controle uitvoeren. Ook in dat deel van de rekening van uitvoering van de begroting werden heel wat fouten vastgesteld.

2 Ontvangsten geïnd door de Staat

Totale ontvangsten geïnd door de Staat

Het Rekenhof heeft de door de Staat geïnde ontvangsten in 2010 op 102,8 miljard euro geraamd, zijnde 2,8 miljard meer dan in 2009, waarvan volgens

een juridische benadering 43,7 miljard euro aan de Staat toekomt, doch, volgens een economische benadering, 28,9 miljard euro.

Totale fiscale ontvangsten

De fiscale ontvangsten van de federale Staat bedroegen in 2010 81,1 miljard euro en zijn met 5,76 % gestegen ten opzichte van 2009. Die stijging ligt boven de groei van het BBP (+4,06 %). De indirecte belastingen stijgen meer dan de directe belastingen (+12,7 % voor de douane en accijnzen en +6,8 % voor de btw en de registratie; +4,1 % voor de directe belastingen). In vergelijking met 2008 liggen de fiscale ontvangsten voor 2010 nochtans nog steeds 2,9 % lager als gevolg van de ontvangsten van de directe belastingen die 8,5 % lager liggen dan in 2008.

De fiscale ontvangsten van de federale Staat voor 2010 liggen 0,82 % hoger dan de aangepaste ramingen.

Financiering van andere entiteiten en instellingen

In 2010 werd 29,2 miljard euro als toegewezen belastinggedeelten aan de gemeenschappen, de gewesten en de gemeenschapscommissies gestort. Dat is 0,5 % minder dan de 29,4 miljard euro die in 2009 werd gestort. Die bedragen worden bepaald overeenkomstig de bepalingen van de wetten inzake de financiering van de gemeenschappen en de gewesten.

Naast de toegewezen belastingen ontvangen de gemeenschappen, de gewesten en de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie ook bedragen ten laste van de begrotingskredieten (trekkingsrechten, dotaties, buitenlandse studenten...). In 2010 ging het om een bedrag van 787,9 miljoen euro.

In 2010 werd 7,4 miljard euro aan gewestbelastingen gestort die door de Staat waren geïnd. Dat is 8 % meer dan in 2009.

Alternatieve financiering van de sociale zekerheid

Verschillende wetten kennen fiscale ontvangsten toe aan de alternatieve financiering van de sociale zekerheid. Voor 2010 werd in totaal 14,7 miljard euro toegewezen. In 2010 beliepen de betalingen daarvoor 14,2 miljard euro en er werd voor 252,0 miljoen euro aan achterstallen gestort. De RSZ, het RIZIV en het RSVZ zijn de voornaamste begunstigen van deze toegewezen middelen.

3 Uitvoeringsrekening van de begroting 2010

Algemeen resultaat

De lopende verrichtingen en de kapitaalverrichtingen voor 2010 zijn als volgt vastgesteld:

Tabel 1 – Algemeen resultaat van de verrichtingen (in miljoen euro)

Ontvangsten	43.706,0
Uitgaven	54.580,9
Nettobegrotingssaldo	-10.874,9

Vorderingensaldo

Het vorderingensaldo van de federale overheid, dat door het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) wordt berekend en dat niet voorkomt in de algemene rekening, is in 2010 minder ongunstig dan in 2009. Het vertoont voor het jaar 2010 een saldo van -10.772 miljoen euro (dat is -3 % van het BBP) tegenover -14.231 miljoen euro voor het jaar 2009 (-4,2 % van het BBP).

Voor alle overheidsbesturen samen bedroeg dat saldo in 2010 -14.390 miljoen (-4,1 % van het BBP), tegenover -19.637 miljoen euro (-5,8 % van het BBP) het jaar voordien.

Op de rijksmiddelenbegroting aangerekende ontvangsten

De ontvangsten die op de rijksmiddelenbegroting worden aangerekend, zijn de ontvangsten die terugvloeien naar de Staat na aftrek van de voorafnames voor andere begunstigden. De fiscale ontvangsten die op de rijksmiddelenbegroting worden aangerekend, zijn dus residuair van aard.

De ontvangsten in de rijksmiddelenbegroting bedragen 43.706,0 miljoen euro (leningopbrengsten niet meegerekend), een stijging van 4,7 % ten opzichte van 2009. Ze overstijgen ook de begrotingsramingen met 7,2 %.

Bijzondere commentaar: Terugvordering van de aanvullende vergoedingen bovenop het brugpensioen in het kader van het textielplan

In de jaren tachtig kende de Staat in het kader van het vijfjarenplan voor de textielsector aanvullende vergoedingen brugpensioen toe aan de ontslagen werknemers van die sector. Het Rekenhof bracht eerder al verslag uit over de problematiek van de terugbetaling daarvan door de fondsen voor bestaanszekerheid. Op een uitstaande schuld van 74.092.321,97 euro hebben de betrokken fondsen tot en met 2010 slechts 3.588.806,67 euro terugbetaald aan de Staat. De administratie beschouwt het saldo als oninvorderbaar en het Rekenhof verzocht de minister van Economie dan ook een beslissing te nemen om voor dit aanslepend probleem een definitieve wettelijke oplossing te bieden.

Ten laste van de uitgavenbegroting aangerekende uitgaven

In 2010 bedroegen de begrotingsuitgaven, zonder de aflossing van de rijks-schuld, 54.580,9 miljoen euro.

De primaire uitgaven stegen in 2010 met 10,7 % ten opzichte van 2009. Die stijging is vooral toe te schrijven aan de hogere kredietverleningen en deelnemingen in de sectie van de Rijksschuld en aan de hogere overdrachten in de sociale zekerheid.

De gezamenlijke kredieten van 2010 werden voor 94,4 % benut.

Bijzondere commentaar: Analyse van de provisies in verschillende secties van de algemene uitgavenbegroting

In de algemene uitgavenbegroting 2010 zijn vijf interdepartementale provisies opgenomen. Ze dienen om diverse kosten van de FOD's en de POD's te dekken waarvoor geen specifieke kredieten konden worden ingeschreven.

Het gaat om kosten voor personeel, werkingskosten, gerechtskosten, kosten voor de organisatie van het Belgische voorzitterschap van de Europese Unie en energiebesparende investeringen. Van deze provisies werd in totaal 187,8 miljoen aan vereffeningskredieten overgedragen naar de begrotingen van de departementen.

Met dat systeem kunnen onverwachte kosten of kosten die bij de opmaak van de begroting moeilijk te becijferen zijn, worden gedragen. Het vormt echter een belangrijke uitzondering op de regel van de begrotingsspecialiteit en is niet altijd compatibel met de noodzaak van transparantie en exhaustiviteit van de departementbegrotingen.

Begrotingsuitgaven per begrotingssectie

Sectie 16 – Ministerie van Landsverdediging: budgettaire weerslag van de maatregelen om het militaire personeel in te krimpen

De maatregel van vrijwillige opschorting van de prestaties die in 2008 werd ingevoerd en waarbij de eerste opschortingen plaatsvonden in 2009 heeft tot doel het personeelsbestand van Defensie zo snel mogelijk te reduceren, en dit op vrijwillige basis. Met die maatregel kan Defensie jong personeel blijven aanwerven zodat haar operationaliteit en, op langere termijn, een evenwichtige leeftijdsstructuur worden gegarandeerd.

Sectie 25 – Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu: kostprijs van de grieppandemie A/H1N1

Het Rekenhof raamt de kostprijs van de grieppandemie A/H1N1 ten laste van de FOD Volksgezondheid op 85 miljoen euro. Het stelt vast dat de hele voorraad vaccins (5 miljoen doses) en de helft van de voorraad mondmaskers (4,8 miljoen maskers) vervallen zijn en zullen moeten worden vernietigd.

Sectie 51 – Rijksschuld: annulatie van receiver swaps

In 2010 heeft de Schatkist een reeks “receiver swaps” geannuleerd. Deze receiver swaps hebben in 2010 op kasbasis een tweeledig budgettair effect gesorteerd, namelijk 686,0 miljoen euro aan intrestinkomsten en 2.160,7 miljoen euro aan annulatiepremies. Deze laatste moeten wel pro rata temporis worden verdeeld over de begrotingen van de resterende jaren waarin de geannuleerde swaps zouden hebben gelopen.

Toewijzingsfondsen

Uit de uitvoeringsrekening 2010 blijkt dat sommige toewijzingsfondsen op 1 januari 2010 nog belangrijke saldi bevatten, voor een totaal bedrag van 673,8 miljoen euro, terwijl in de begrotingsdocumenten voor het jaar 2010 hiervoor een nulsaldo was vermeld.

Voor twee fondsen werden de wettelijke voorschriften die het gebruik van toewijzingsfondsen voorbehouden voor gelden die aan andere overheden worden toegewezen, niet nageleefd.

4 Jaarrekeningen 2010

De jaarrekening 2010 is de tweede rekening die rapporteert over de economische activiteiten van de departementen die met Fedcom werken. Een globaal overzicht van het patrimonium van het algemeen bestuur zal in principe pas in 2013 voorhanden zijn, nadat alle FOD's en POD's in Fedcom zijn gestapt.

Het reglementair kader van Fedcom is nog niet volledig afgewerkt en het ontbreekt de departementen aan voldoende instructies en richtlijnen over de manier waarop de algemene boekhouding moet worden gevoerd.

Het Rekenhof formuleert opmerkingen over de volledigheid, de juistheid en de getrouwheid van de boekhoudverrichtingen, alsook over de naleving van het boekhoudplan, de samenstelling van het maatschappelijk vermogen, de afgrenzing tussen de boekjaren, de toepassing van de notie van het vastgesteld recht en de onmogelijkheid om de budgettaire en de algemene boekhouding te reconciliëren.

5 Evolutie van de staatsschuld en impact van de financiële crisis

Evolutie van de staatsschuld

In 2010 bedroegen de brutofinancieringsbehoeften van de Staat 43.490,6 miljoen euro. Om die behoeften en een deel van de beheersverrichtingen te financieren, heeft de Staat voor 45.302,6 miljoen euro aan langetermijneffecten uitgegeven.

Tussen 31 december 2009 en 31 december 2010 steeg de brutostaatsschuld met 19.768,6 miljoen euro. Op het einde van het jaar bedroeg ze 341.608,2 miljoen euro. De geconsolideerde bruto-overheidsschuld (340.739 miljoen euro), uitgedrukt in procent van het BBP, steeg in die periode met 0,3 procentpunt tot 96,2 % op 31 december 2010.

Impact van de steunmaatregelen in het kader van de financiële crisis en om de financiële stabiliteit van de eurozone te vrijwaren

Om de financiële sector te ondersteunen, had de Staat op datum van 15 november 2011 15,7 miljard euro in het kapitaal van een aantal financiële instellingen geïnvesteerd en 8,6 miljard euro aan dezelfde sector geleend. De Staat had ook waarborgen verleend voor maximum 138,1 miljard euro.

De bankdeposito's, de tak-21-levensverzekeringen en het kapitaal van erkende coöperatieve vennootschappen worden gewaarborgd voor maximum 100.000 euro per persoon en per financiële instelling, verzekeringsmaatschappij of coöperatieve vennootschap.

In het kader van de steun aan de eurozone heeft de Staat 1,7 miljard euro geleend aan Griekenland en vier door de European Financial Stability Facility uitgegeven leningen om Ierland en Portugal te ondersteunen gewaarborgd.

De tussenkomsten ten voordele van een aantal financiële instellingen en de eurozone bedroegen op datum van 15 november 2011 globaal 26,0 miljard euro en de met deze tussenkomsten verband houdende ontvangsten 8,4 miljard euro.

6 Instellingen van openbaar nut en staatsdiensten met afzonderlijk beheer

Naleving van de wettelijke termijnen

De wettelijke en reglementaire termijnen voor het toezenden van de rekeningen van de openbare instellingen worden onvoldoende in acht genomen. Op 31 oktober 2011 beschikte het Rekenhof, voor het jaar 2010, slechts over 19 van de 32 verwachte rekeningen. Voor de jaren 2009 en 2008 hebben respectievelijk 9 en 2 instellingen hun rekeningen nog niet toegezonden. Het Rekenhof stelt geen beduidende verbetering vast ten opzichte van voorgaande jaren.

7 Rechtsprekende opdracht

Overlegging en afsluiting van de rekeningen van rekenplichtigen

Bij sommige diensten bestaat nog steeds een belangrijke achterstand in de voorlegging van de rekeningen van de rekenplichtigen aan het Rekenhof, ondanks de herinneringsbrieven die regelmatig worden toegestuurd aan de betrokken administraties en ministers.

Rechtsprekende fase

In 2010 ontving het Rekenhof van de bevoegde overheden acht beslissingen om rekenplichtigen bij wie een tekort in de rekening werd vastgesteld, niet te dagvaarden. In het totaal bedroegen de tekorten ruim 169.000 euro.

Met betrekking tot twee tekorten van 1.563,41 USD en 9.514, 82 euro, vastgesteld in 2007 en 2006 in de rekeningen van rekenplichtigen bij de FOD Buitenlandse Zaken, nam de bevoegde overheid geen beslissing tot al of niet dagvaarding. Bijgevolg verkregen die rekenplichtigen vijf jaar na het neerleggen van hun functie als rekenplichtige definitief kwijting.

8 Beheer en interne controle

Derde evaluatie van de inwerkingtreding van het project Fedcom bij sommige departementen van het algemeen bestuur

De minister van Begroting en zijn administratie hebben belangrijke inspanningen geleverd om tegemoet te komen aan de opmerkingen en aanbevelingen die het Rekenhof vanaf zijn 164^e Boek met betrekking tot Fedcom heeft geformuleerd, maar voor een aantal problemen is nog geen afdoende oplossing voorhanden.

De dienst Federale Accountant is verantwoordelijk voor de goede werking van Fedcom in de departementen die al met die nieuwe toepassing werken en moet tegelijkertijd de overgang naar de nieuwe boekhouding van de andere departementen en de diensten beoogd door artikel 2, 2° tot 4°, van de wet van 22 mei 2003 voorbereiden. Door deze vele verantwoordelijkheden, slaagt hij er niet meer in dit informaticaproject voldoende te beheersen. De oplossingen van de dienst blijven dan ook, ten aanzien van de verwachtingen van de gebruikers van het systeem, vaak beperkt tot individuele en punctuele acties die tegemoet moeten komen aan de meest dringende behoeften. Voorts zou het project beter gestuurd en opgevolgd moeten worden, wat betekent dat de verantwoordelijkheden van de dienst Federale Accountant

enerzijds en van de departementen anderzijds duidelijker zouden moeten worden omschreven.

Omzetting van orde- en thesaurierekeningen naar Fedcom (vervolgonderzoek)

De overdracht van de orde- en thesaurierekeningen naar het nieuwe comptabiliteitsstelsel wordt onvoldoende gestuurd. De uitgevaardigde instructies zijn onvolledig en deels in strijd met de comptabiliteitswet van 22 mei 2003 en het koninklijk besluit van 10 november 2009 tot vaststelling van het boekhoudplan van toepassing op de federale Staat en op de gemeenschappen, de gewesten en de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie. Een gebrek aan documentatie en informatie is de belangrijkste oorzaak voor de laattijdige, onvolledige of onjuiste overdracht van rekeningen.

Een aantal saldi, voor een bedrag van 20,1 miljoen euro op orderekeningen, die fungeerden als tussenrekeningen waarop sommen werden geboekt die *in fine* begrotingsontvangsten voor de federale Staat zijn, werden bij de overdracht naar Fedcom ten onrechte niet op de begrotingsartikels aangerekend. De compensatie van de positieve en negatieve saldi op de inactieve orde- en thesaurierekeningen vereist een wettelijke machtiging en het saldo van de orderekening waarop deze inactieve rekeningen worden samengebracht moet naar de rijksmiddelen worden gestort. Op 31 december 2010 ging het om een bedrag van 195,1 miljoen euro.

Boeking in Fedcom van begrotingsuitgaven op basis van vastgestelde rechten

Alle verrichtingen waarbij derden betrokken zijn, die de diensten behorend tot de Fedcomperimeter voor eigen rekening doen en die leiden tot een financiële afwikkeling, moeten door die diensten worden geboekt wanneer het recht is vastgesteld. Dit betekent op het moment dat een gedelegeerde ambtenaar bevestigt dat precies is voldaan aan vier in de wet vastgelegde voorwaarden. Het Rekenhof is van oordeel dat de verschillende actoren deze centrale notie niet voldoende onder de knie hebben en dat er tekortkomingen zijn in het toepasselijke wettelijke en reglementaire kader.

Verwerking van schuldvorderingen in Fedcom, van hun ontvangst tot de boeking van de vastgestelde rechten in de algemene boekhouding en in de begrotingsboekhouding

De verschillende fasen van de uitgavencyclus in Fedcom zijn geïntegreerd in processen die de rol van de betrokken actoren, de uit te voeren controles en de boekingen die in elke fase moeten worden uitgevoerd in de informatietoepassing SAP, preciseren.

Het Rekenhof heeft de verwerking van schuldvorderingen onderzocht, van hun ontvangst tot de vaststelling van het recht en de boeking ervan in de algemene boekhouding en in de begrotingsboekhouding. Het komt daarbij tot de conclusie dat het regelgevend, administratief en boekhoudkundig kader onvolledig is en dat de ontwikkelde procedures niet volstaan. De verantwoordelijkheden van de actoren die in deze processen een rol spelen, zijn slecht omschreven. Het Rekenhof wijst tot slot op de zwakheden in de organisatie van de interne controle en op het feit dat de vereffenaars hun rol en het belang van de vaststelling van rechten niet goed percipiëren.

Encours van de vastleggingen, overgedragen schuldvorderingen en stand van de verwijlinteresten bij de federale departementen

Het Rekenhof heeft in mei 2011 een bevraging georganiseerd bij de zeventien federale departementen met de bedoeling om voortaan jaarlijks, als commentaar bij de rekeningen van het algemeen bestuur van de Staat, informatie te verstrekken over het tijdig nakomen van de financiële verplichtingen. Bij de afsluiting van dit Boek had de FOD Werkgelegenheid nog geen gevolg gegeven aan die bevraging. De POD Wetenschapsbeleid deelde mee dat het geen antwoord kon verstrekken op het merendeel van de gestelde vragen.

Eind 2010 bedroeg het encours van de vastleggingen 4,6 miljard euro.

Niet alle departementen konden informatie verstrekken over de verwijlinteresten die ze hadden betaald tengevolge van laattijdige betalingen. Volgens de onvolledige gegevens zouden er in 2010 in totaal voor een bedrag van 2,1 miljoen euro verwijl- en gerechtelijke interesten zijn betaald.

FOD Justitie : Financiële evolutie, opvolging en beheer van de gerechtskosten in strafzaken

Het Rekenhof heeft een onderzoek gevoerd naar de evolutie, de opvolging en het beheer van de kredieten voor gerechtskosten in strafzaken.

In vijftien jaar namen de gerechtskosten toe van 24 tot 107 miljoen euro, terwijl de middelen op de (initiële) begroting de laatste jaren telkens opnieuw ontoereikend bleken. Ondanks een aantal recente maatregelen kunnen met de huidige gegevensbanken de verbintenissen en de uitgaven voor gerechtskosten nog steeds niet adequaat worden opgevolgd. Al deze factoren leiden frequent tot betalingsachterstand, voor een derde tot een kwart van de facturen.

Ondanks de beleidsverklaringen en de initiatieven om deze uitgaven beter te beheersen, is er onvoldoende inzicht in de oorzaken van de ongebreidelde stijging van bepaalde gerechtskosten (bv. gerechtsdeurwaarders) en is een neerwaartse aanpassing van bepaalde tarieven wenselijk. Zo kost het opstellen van een DNA-standaardprofiel in België drie- tot viermaal meer dan in Frankrijk. Ook wat betreft de geplande tariefvermindering voor telefoontap blijven onduidelijkheden bestaan. Het Rekenhof stelde ook tekortkomingen vast in de boekhouding en de interne controle, evenals enkele onrechtmatigheden bij de betaling van prestaties geleverd door tolken.

FOD Binnenlandse Zaken: Fonds ter financiering van sommige uitgaven verbonden met de veiligheid van de Europese Toppen te Brussel

Het Rekenhof heeft de procedures onderzocht voor de toekenning en de aanwending van de subsidies die de zes Brusselse politiezones en de negentien Brusselse gemeenten krijgen uit het "Fonds ter financiering van sommige uitgaven die verbonden zijn met de veiligheid voortvloeiend uit de organisatie van de Europese Toppen te Brussel" bij de FOD Binnenlandse Zaken.

Sinds zijn oprichting in 2003 kampt dit fonds met een onderbenutting van de uitgetrokken vereffeningskredieten. Eind 2010 waren er nog voor een totaal bedrag van 49,4 miljoen euro kredieten beschikbaar op dit fonds.

FOD Buitenlandse Zaken: Leningen van staat tot staat

In het kader van zijn beleid op het vlak van ontwikkelingssamenwerking en ondersteuning van de uitvoer naar ontwikkelingslanden kent België jaarlijks leningen toe aan vreemde staten. Het Rekenhof beveelt aan een instrument uit te werken om de projecten te selecteren, overeenkomstig het OESO-Arrangement. Voorts pleit het ook, ondanks het feit dat op basis van de controles over de periode 2008-2010 geen onregelmatigheden werden vastgesteld, voor een boekhoudkundig beheers- en opvolgingssysteem dat meer garanties biedt voor de exhaustiviteit en de betrouwbaarheid.

Defensie: Financiële gevolgen van de buitengebruikstelling van sommige militaire installaties

Het plan "De voltooiing van de transformatie" opgesteld door de minister van Landsverdediging in 2009 bepaalt de sluiting en vervreemding van bepaalde militaire installaties. Hoewel de meerderheid van die installaties inderdaad buiten gebruik is gesteld en overgedragen aan de aankoopcomités van de FOD Financiën, zijn maar enkele ervan verkocht of afgestaan. Het Rekenhof heeft de kosten en de ontvangsten van de sluiting van de installaties berekend.

FOD Financiën: Evaluatie van de financiële rapportering over de diverse informaticaprojecten in het kader van de Coperfinhervormingen

In de periode 2003-2010 heeft de FOD Financiën een totaal bedrag van 940,7 miljoen euro aan informaticakredieten vastgelegd, waarvan 654,5 miljoen euro ter financiering van Coperfinprojecten. In het licht van het belang van de ingezette middelen heeft het Rekenhof onderzocht of de aan de ministerraad en de Kamer van Volksvertegenwoordigers voorgelegde informatie over het Coperfinproject adequaat is. Ook heeft het nagegaan of de aanrekening van de uitgaven beantwoordde aan het beginsel van de begrotingspecialiteit.

Op basis van de uitgevoerde audit is het Rekenhof van oordeel dat de rapportering aan de beleidsinstanties ook informatie zou moeten bevatten over de globale kostprijs van de verschillende projecten over de jaren heen. Daarnaast is de budgettaire aanrekening op de verschillende begrotingsprogramma's en –basisallocaties onvoldoende transparant en gebeurt ze in functie van de beschikbaarheid van de kredieten.

FOD Financiën: Automatisering van de dossiers in het kader van de teruggave van registratierechten

Het Wetboek van de Registratie-, Hypotheek- en Griffierechten voorziet in de gedeeltelijke teruggave van de registratierechten in bepaalde omstandigheden. De teruggave van de rechten wordt nooit van ambtswege toegekend. Er moet een uitdrukkelijke en gemotiveerde aanvraag worden ingediend.

Naar aanleiding van zijn audit over de modaliteiten en resultaten van deze automatisering beveelt het Rekenhof aan dat de dossiers binnen de maximumtermijn van acht maanden worden behandeld om verwijlinteressen te vermijden. Het pleit er eveneens voor het gebruik van digitale documenten en de toegang tot het informaticaprogramma te beveiligen.

FOD Sociale Zekerheid: Beveiliging van de informatica

Het Rekenhof is nagegaan welk gevolg de FOD Sociale Zekerheid heeft gegeven aan de aanbevelingen die een consultant in 2007 had geformuleerd over de beveiliging van de informatica. Het Rekenhof deed zijn onderzoek in de context van de hervormingen bij de FOD (telewerk, opheffing van de vaste posten...). Het heeft de algemene risico's van de beveiliging van de informatica onderzocht. Hoewel verschillende aanbevelingen werden gevolgd, blijven diverse tekortkomingen die in 2007 werden vastgesteld, nog steeds bestaan.

FOD Mobiliteit en Vervoer : Uitvoering van de tiende bijakte aan het samenwerkingsakkoord Beliris

Eind 2010 bedroegen de saldi van de niet-aangewende vastleggings- en vereffeningskredieten van het Belirisfonds respectievelijk 208,2 miljoen euro en 468,3 miljoen euro. Het vastleggingspercentage van de middelen uitgetrokken voor de bevordering van de internationale rol en de hoofdstedelijke functie van Brussel, lag tussen 2008 en 2010 (68 %) opmerkelijk hoger dan in de periode 2005-2007 (52,5 %). Vooral de kredieten voor investeringen in mobiliteit, die meer dan een derde van het investeringsprogramma uitmaken, werden vrij veel benut. Toch blijven projecten vertraging oplopen. Dat komt door knelpunten die het Rekenhof al in een vorig onderzoek vaststelde, namelijk de vaak onrealistische planning en de lange doorlooptijden. Gelet op het evolutieve karakter van de doelstellingen van het samenwerkingsakkoord, zou het aangewezen zijn criteria te bepalen in het in 1993 aangekondigde raamakkoord dat evenwel niet werd afgesloten.

9 Human Resources**Personeel van het federaal openbaar ambt in 2010**

De federale diensten zouden moeten beschikken over één statistische databank die de administratieve en geldelijke toestand van al het personeel dat via de federale begroting wordt bezoldigd, op een betrouwbare, gedetailleerde en evolutieve wijze weergeeft. Het Rekenhof had deze opmerking al geformuleerd in zijn vorige Boek.

Momenteel zijn er geen wettelijke bepalingen op grond waarvan een eenvormige perimeter voor het federaal openbaar ambt in ruime zin kan worden gedefinieerd. Daardoor is een aanzienlijk deel van het personeel dat de federale Staat rechtstreeks of onrechtstreeks bezoldigt, niet opgenomen in de periodieke inventarissen van de huidige applicatie Pdata of die zijn opge maakt in het kader van de monitoring van omzendbrief nr. 602 van 14 april 2010. Bovendien zijn er synergieën mogelijk tussen die twee gegevensbronnen, die gedeeltelijk dezelfde materie dekken.

In afwachting van de geïntegreerde gegevens die het systeem eHRM genereert over het personeel van de federale administratie, zou moeten worden overwogen die statistieken te groeperen. Op die manier zou de inventarisering immers kunnen worden gerationaliseerd en zouden de gebruikte juridische begrippen kunnen worden geüniformiseerd. Bovendien zouden de openbare werkgevers kunnen worden verplicht binnen de deadline geüniformiseerde, volledige en betrouwbare gegevens te bezorgen.

Overeenkomstig de algemene beleidsnota's van het openbaar ambt krimpt het personeelsbestand geleidelijk. Die vermindering verloopt niet lineair en geldt niet op dezelfde manier voor alle federale instellingen. In het algemeen zijn het hoofdzakelijk de minst gekwalificeerde functies die afnemen. Het personeelsbestand van de hogere niveaus groeit daarentegen nog aan.

De leeftijdspiramide bevestigt de tendens van de vergrijzing in het administratief federaal openbaar ambt.

Overheidspensioenen in 2010

In 2010 bedroegen de pensioenuitgaven 10,3 miljard euro, een stijging van 3,6 % tegenover 2009. De pensioenen van de gemeenschappen en gewesten, inclusief het onderwijs, omvatten met 5,5 miljard euro, 52,8 % van die uitgaven.

Voor de federale overheidsdiensten beliepen de pensioenuitgaven 3,9 miljard euro, een stijging van 2,1 % in vergelijking met 2009. De belangrijkste pensioenpost op dit bestuursniveau blijft ook in 2010 die van de militaire pensioenen (leger + ex-Rijkswacht) met 1,3 miljard euro.

In 2006 - 2010 lag de grootste nominale stijging bij de pensioenuitgaven van de Vlaamse Gemeenschap (inclusief onderwijs) en de federale overheid, respectievelijk met 703,7 en 562,1 miljoen euro. De belangrijkste procentuele toename was voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (+ 59,3 %) gevolgd door het Waalse Gewest (+ 47,2 %).

De totale pensioenlast van de overheidssector steeg in 2006 - 2010 met 24,7 %.

Op 1 juli 2010 waren er 443.993 lopende pensioenen (353.551 rustpensioenen en 90.442 overlevings- en wezenpensioenen), een groei van 11,2 % sinds 1 juli 2006 (+ 44.673 pensioenen) waarvan 2,3 % (+ 10.034 pensioenen) sinds 1 juli 2009.

Overheidspensioenen: aandachtspunten

Het Rekenhof heeft een onderzoek gewijd aan vijf beleidsmaatregelen binnen de pensioenen van de openbare sector. Het heeft daarbij nagegaan of die maatregelen correct en volledig kunnen worden uitgevoerd en in hoeverre dat tot dusver daadwerkelijk is gebeurd.

Wat Capelo betreft, een belangrijk project in uitvoering dat een loopbaangegevensbank voor de overheidssector opzet en de Pensioendienst voor de Overheidssector (PDOS) in staat moet stellen het individueel elektronisch pensioendossier te verwezenlijken, heeft het Rekenhof een aantal opmerkingen. Ze betreffen meer bepaald de juridische omkadering van het project: het toepassingsveld van Capelo, de verdeling van de juridische verantwoordelijkheden, de bewaarplicht van de kwartaalaangiften en de inhoud van de loopbaangegevensbank.

Wat de wetgeving betreffende de polyvalentie van de pensioenaanvraag en de pensioenramingen betreft, slaagt de PDOS er, in afwachting van de operationalisering van Capelo, niet in deze toe te passen. Daardoor heeft een toekomstig gepensioneerde geen garantie dat één aanvraag leidt tot de correcte raming of toekenning van alle pensioenen waarop hij recht heeft.

Bij de vaststelling van het recht op en de berekening van een pensioen in de openbare sector, kan een tijdsbonificatie wegens diplomabezit in aanmerking worden genomen. Bij de berekening van de overlevingspensioenen kunnen bovendien ook bepaalde studieperiodes en activiteiten van opvoedende of vormende aard worden meegeteld. Beide regelingen zouden moeten worden verfijnd, zodat het principe dat er geen gelijktijdigheid mag zijn tussen “gebonificeerde” duur en aanneembare pensioendiensten, opnieuw volledig wordt gerespecteerd.

Hoewel de wet van 28 april 2010 houdende diverse bepalingen het wettelijk kader heeft gecreëerd om de uitbetaling van de overheidspensioenen toe te vertrouwen aan de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP), werd tot nu toe geen aanzet gegeven voor de effectieve overheveling.

Over de perequatie van de overheidspensioenen formuleert het Rekenhof tot slot een drietal aanbevelingen om het proces te optimaliseren.

Arbeidsongevallen bij de federale centrale overheid

Het Rekenhof wenste een globaal beeld te verkrijgen van de problematiek “arbeidsongevallen” bij de federale centrale overheid (aantal, ernst en financiële gevolgen). Het heeft daarbij vastgesteld dat er onvoldoende actuele en betrouwbare gegevens beschikbaar zijn, waardoor de beleidsverantwoordelijken moeilijk een gericht beleid voor de openbare sector kunnen uitwerken.